

ACC. N:R

M. 9702: 1-20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

P. H. H. H.

Härad:

Tummeto

Adress:

Torshög, Sagan.

Socken:

Berga.

Berättat av:

olika personer

Uppteckningsår:

1995

Född år

i

f. 1881 i Torshög
SkattegårdenSmåland var dagsreda.Småland

(Mellan vägen och Skattegården)

Läns av 1800-tals.

ACC. NR M. 9702:1.

Tommasen Vardagssele.

Tommasen.

En måst väsen var tillagd
På sommaren vid Skatunen nr.
släpptes i båt, för och ungefär
15-31 maj och denna den 1 juni
eventuell midsummarafion. I sam-
band eller för utläppningen skulle
alla gäddesgäddor tillas och upp-
fodas, lägen upptäckas och för-
jämlika grunda uppsättas. När
dessa arbeten var klarat, var det
tid för upptäckning av brännstovv
i groppen. Dessa arbeten tog ett par
eller tre dagar tid i anseende.
En man upptäckte Torven med en fyrtio

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 9702:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Torrspåre, sedan iord lagret bänkade
 on. och hastade upp Torven vid
 sidan. Där voro ett par personer
 framme och hade Torven på en
 skottkärra. Samt sköt den sedan
 till närmaste "brädebänk" (brädeplats)
 där den upplades i rader med
 Torven lagda på samt efter varand
 on. Det var över en kilometers väg
 till mossen och därför bar
 man. Det var såväl till dag-
 vard som middag, medan de
 övriga målen ätos hemma. Det
 rätade ett riktigt liv i Torvas
 on under tiden för middagsmål.
 Många arbetade såväl här ifrån
 byn som från Stg, som också
 här del i samma moss.

ACC. NR M. 9702:3.

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var då i ~~febr~~ ^{febril} verkssamt dagen
lång och det pratades och glans-
mades överallt på den almå-
sa åstliga massen. Detta skett
var strängt och krävde sin man,
antingen det nu gällde att skän-
ka eller bortfick Fören. Dets
krävar också förlopp eller kanske
lite längre, skickligt i fall av
otrohet från var, upplades Fören
i små rum och till längre
fram påstodades det i större rum-
ma. eller kades det in i en för-
lada. Vi hade smältat ingen
sadan till utan hemhödes för-
det några gång på kisten eller
kanske ibland även på vintern,
då man kunde använda sig av

ACC. N:R M. 9702:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

släkt för dess Remforsling. Tor-
vet var för säson bränd vid
bark och byggt m. m. och anv.
vändes här till 1800. Tälles slut.
Fedan anlåg man allt mer och
mer att använda sig av detta
bränd och det blev inte för var-
je år som Torupplagning
äga rum. Den sista gången
av det tog upp Tor var som-
maren 1915 och var det vid den
den närmast Tor-fabrikationen
i anledning av världskriget. Den
byggde även att för vårt
bygd behov följa exemplar.

Torupplagningen har enst.
Antal mycket gamla ann. h.
skinner berättat om sin tid, att

ACC. N:R M. 9702:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man en gång vid Fortäkt på
på gården påträffade i mass.
lagret en överväg Trädry, lastad
med ved. I vår tid hade så på
jag intressant fynd som kun-
nat undersökas genom vetenskap-
lig analys och på hade man
kunna på bestid om ungefär
den tid som följande sedan detta
lång hade varit med i det så
sanna härrat, som vid tillfället
haft allt för svag is för att
kunna uppgå det samma man
de överfarten

Man berättade även om att
man en annan gång hade på-
träffat en stene skotok: samma
massa. Stenen tillverkat och

Transportades till Halmstad, där
den avyttrades till möbelsnickeri.

Plåst mossen, som vi har
här denna mossen här, synes ha
 varit bevädd med strog, som för-
sumpat. På dess botten finnes
man nu gäst om tid, alla ha
blivit fädda från samma håll,
nämligen från sydost mot nord-
ost. Några särskilda försaker
har man i öfrigt utelägen
inte påträffat. Denna mossen,

På annas sida, som hört
vägen och grönsmåren till, var röj-
ning i de naturliga ställen
här. Detta arbete gjell på kvin-
nornas lott och de skulle riskän-
na, innan gräsvegetationen kom

ACC. N.R. M. 9702:7.

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var flera dagar i ansträng, in-
nan man hade räfsat ihop
det från hästen kvalligande lövet
och det var som under häst-
och vinterstormen fallit ner på
marken. Detta lades i s.k. rödje-
bäl, vilka placerades på och var
på lagom avstånd från varand.
en. Ibland hade för sed att
bränna dessa bäl på sk. eller
kullbrymsmassor, men det blev
ei heller fallit. Riket tillvaratogs
av en gammal för att elda med
i hennes stora frys och lövet om-
vänder till strö och fjällnad i
kättar och vägar. Det fanns även
de gäddor där man brukade om-
värda ett s.k. rödjekypel. Dyras

ACC. NR M.9702:8.

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Herbor inbjöds då till att delta
i detta arbete under en efter-
middag. Detta gick med glädje
och lust och sedan följde gif-
te på kvällen, vilket utgjorde
 avslutningen för arbetet.

Uppföljningen var ett annat
en kvinnornas arbete, som även
om sommaren tog mycket tid
i anspråk. Här skedde detta ar-
bete huvudsakligen i källargården,
enstamma. Ensommen kom från huset
på varje kväll, men det var ju
färdig förklarad med besvär att i
band föra dem fram och åter
morgon och kväll. En eller två
par mjölkkor hade vi också i
beteslagen uppe vid Åsen och

dit hade vi en fjärdingsväg. Det
kunde också hända och hände
väl inte så sällan, att man
gick på flera lång vägar i gälden
betsmarken, innan man lyckades
att träffa korna.

Den mesta tiden mellan
vårer och skatten åtgick dock
för att bygga gäddesgårdar.
På andra morgnar till senare
kväll fingo barnen uppehålla
sig uti markerna vid de oli-
ka pågångarna i besöksövning
med detta arbete. När till
dagvarden och middagen var man
ut till arbetsplatsen. På förmiddagen
hade gäddor och stakar (söjor) till
framförlet och innan arbetet med

gårdsgårdssjönsjöningen sattes
i gång. var det först till att
hugga vidjon. I den här för läng-
re, ungefär klädde en fjärd
upp, och krusade av på män-
gen grenar som behövde. Det kunde
väl tänkas att som fäst
gä upp i flera träd innan
behovet för gången var fyllt
och sedan krusades vid avlägs-
nades bara med undantag, den
vid återvändan från dessa krusas,
som som kallades vidja och
krukas i stora borrar, som
kruksbundna på mitten med
en vidja och borrar eller krusas
och avlägsnades. Det var en
gårdsgård som skulle uppföras.

ACC. N:R M. 9702: //.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11
Så kunde man nu medelbart
gå till verket, men gällde det
att ombygga en förtäroande
gårdsgård, var det först till
att riva upp den gamla och
lägga det engliga verket och
"Präset" (det sändiga och rutsande
gäststället) vid västra sidan av
gårdsgården. Sedan stakade
man upp med att för sin
gård lagom avstånd från varandra
och för samma plats där de
förtäroande stölparen hade stått
med omkring en famn mellan
annan från de olika stölparen.
På detta arbete var gjort kunde
de man sätta i gång med att
gärda bankgårdsgård som

det Chette. ~~Stens~~ För att upprätta
den vidjorna anlades ett bål och
uppgjordes en eld i närheten
av gårdsgården. En pojke eller
j flicka gick sig ilagt och svejpa
dena luttja. - De i varje gång
vil och programmet runt den
kring i sådan mark över elden.
Sådan brände användes Brä.
De använde oss inte av lång
gårdsgård bristades utan var
det vanlig hantagårdsgård som
byggdes på skräddan i De för till-
ditt. Den brukade ligga på stie-
ten och markvidjan med markäsen.
medan en av oss pojkar lade på
mellanvidjan och Pippskidan och
en annan pålade ~~hantag~~^{för}vidjan och

botensisen. Robert försköttes på
undan för undan och man
fick vara mycket flitig, om
man skulle vara klar härmed
innan midsommarshelgen kom.
Lånen gärdsgård var så stark
och hållbar samt effektiv
för freden en längre tid. Som
mån 1899 uppförde vi sådan gärd-
sgård med snettå vidjan för
sitt gånger här på gården.
Slutgärdsgårdens tid var ännu
en tj. förs. vi gärdade med
sådan i ännu läskilliga år?
Början av detta seklet, men
här grund av brandrisken vä-
gade vi från nämnda år inte
längre anlägga eld för svältnad

en vitja efter den gamla me-
toden i närheten.

När stälvärden omsider af-
tefrätk de gamla gårdsgård-
typerna blev frödhållningen i hög
grad underlättad, men frö för
får kunnat den moderna stäl-
frögårdsgården inte i annat
fall än om den Sunnebo nästäng-
sel kunde anbringas. I stället
denna nästängsel blev dock allt
för högt, varför denna åtgärd
sålunda är outförbar. Under
de båda världskrigen har främ-
man så för gjort sig skäm-
bart gällande. Tänk, om det hade
funnits färdig i varje gård
kunde dessa svär är i likhet

med vad faller en i slutet på
1800-talet. För uppföring hade
de skulld laster ordnas än var
en varit faller.

Dagarna närmast mittom-
mar ville man gärna slutföra
arbetet med att göra för det
i stället egna sig åt uppgifter
hemma vid gården. Det fanns
alltid en del reparationer vid en-
sen m. m. att ordna med. Det var
också mycket vanligt med Tak-
räkning under de dagarna, an-
tingen det en var hemma eller
i någon annan av byns gårdar.
Tackräkning var för alltid kol-
lektiv, d. v. s. att alla män
i byn deltog i detta arbete.

och påstod vid påläggning av
skattat skeddades det mycket
arbetsfolk. Men männe delings
i detta arbete utan annan be-
sättning. Här är en återgång
vid förkommande behov en
annan gång. Under arbets-
gång tillkommer sig flitarna
får gravgårdarna i byn med
S. R. Täckegård och när Kvällen
som valkades det Täckegille,
då de döfda gråtarna skulle
avsmakas. Täckegilles föreställes
även följande dag, då det
en husbränderna för att in-
gåmma sig, och somliga inbjö-
da även männe till detta
Täckegille eller Tackil, som det hette.

Tiden efter midsonnen skulle
jaktens baktas, renas från ogräs
och fjäras. Svinnarna hade bek-
at på sin lott att rensa (här-
larnet) (härlandet) från ogräs och
andra obehöriga växter.

Man fick nu en stark
känsla av att släkten stod för
dörren och det gällde att genom-
diga förbereda sig härför. Lina,
Sandra och bror (här) på Gung-
by, maktad som holls under
de sista dagarna av juni må-
nad. Alla redskapen i övrigt för
dessa ändamål tillverkade ja för
egen hand. Man gjorde kleskaps,
härband av sälgkrokar, virgar, stång-
sticker, råsen, härigen råsegrönar,

ACC. N:R M. 9702:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

byggnaden m. m. Till Rådhuset.
 som hade Rådhuset, och som
 hade förfärdigat och vilka
 som behöfde en undersökning i
 för den stundande församlingen.

I juni månad hölls två
 stora församlingar, nämligen
 i Lärnans i början och i Gung-
 by i slutet av månaden. På
 hade för det oss alltså bevisat
 även Lärnans församling, men
 Gungby församling, som på
 församling, besökte allmänt försam-
 lingen. På församlingarna var
 det en del lantbrukare som bytte
 plats, ifall oss de hade godtagit sina
 dragare efter värdshuset slut och
 sålunda inte släppt dem i bet.

ACC. N:R M. 9702:19.

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På Sönnarsmarken voro
de saluföda attiraljerna för slib.
Den oml. höfbärgningen komme-
rankt för Gungby Borg. Johannes
Nelson, slib. sålde hemmet
da här från Skinda eller Väsb.
De såldt och Pär i Djursbö,
Djursböken, sålde rikande
här av annan Allverke från
samma håll. Dessa här sål-
ades allmänt för Skinda. reph.
Ene Djursbö. Rönne, föredags
den förärmade porten såsom
varande liksom att byna och
andra den förärmade porten
som hållt igen vass länge
den den förärmade. Lunde-
se Rönne i Borg. Värbane. Allverke

hvar en egen tillverkning, de s. k.
Palkaliacha. Stallaarbetarna
silde tillhanda hvar en egen till-
verkning, men de voro sällan
gjorda och passade egentligen
för slättjorden. I öfrigt fanns
det sämra, stöpskärorna, kishopp
röfvar, röfsejunnar, kobägar, linbast
och m. m. för slätten. Det mesta
av denna redskap förfärdigades
~~hos~~ ^{hos som man} hemman, varför inköpen
därav inskänkta sig till hvar
sämra och bast.

På sommarmånaderna dröjde
det inte många dagar förrän slät-
tarna påte sig gång borta i ut-
ångarna och mynnarna. Den fruktiga
delen av sommaren var hämmat slut.